

Moeder van Smarten blijft staande

Op 15 september viert de Kerk het 'feest' van Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten. Hoezo feest? Zoiets vier je toch niet!! Wat valt er dan te vieren?? Het gaat toch over de smarten van Maria!

Sommige mensen reageren vreemd, verbaasd, als ik zeg dat ik lid ben van de Broedercongregatie van OLV van Zeven Smarten. Wie streeft nou smarten na?

Maria is niet alleen tot patrones uitgeroepen om haar te eren voor wat ze deed en betekende; we geloven en vertrouwen, dat ze ook in ons leven iets kan en zal betekenen. Ik hoop u met deze bijdrage duidelijk te maken, hoe zeer de Moeder van Smarten inspirerend kan bijdragen aan een gemotiveerd en gelukkig religieus leven.

Het Stabat Mater

Het gedicht 'Stabat Mater Dolorosa' is, zo wordt algemeen aangenomen, geschreven door de Franciscaan Fr. Jacopone Benedetti uit Todi in Italië, die leefde van 1230-1306. Het is in de loop der eeuwen ruim 400 keer (!) op muziek gezet. Elke van enige betekenis zijnde componist heeft wel getracht deze hymne muzikaal te vertolken. Sinds 1999 bestaat er zelfs een 'stichting Stabat Mater', die zich ten doel stelt om jaarlijks, in de lijdenstijd, een kwalitatief hoogstaande uitvoering van het Stabat Mater te realiseren in daarvoor akoestisch geschikte kerkruimten. Op 14 maart 1999 zijn in de Grote Kerk in Breda het Stabat Mater van Giuseppe Verdi en van Gioacchino Rossini uitgevoerd, componisten die we meer vanwege opera's en ouvertures goed en anders kennen.

In 1998 is ter introductie van deze stichting het Stabat Mater van Dvorak ten gehore gebracht in het Provinciehuis van Brabant in Den Bosch. De laatste jaren worden we telkens in de veertigdagentijd uitgenodigd in de indrukwekkende kerk van Oirschot, waar één of meer uitvoeringen van het Stabat Mater worden uitgevoerd. Zo werden dit jaar maar liefst vijf composities uitgevoerd, allemaal 'a capella'.

Betekenis

Het beste zou eigenlijk zijn, dat we allen zoveel Latijn beheersen, dat we de oorspronkelijke tekst van het gedicht zouden kunnen verstaan. Er zijn niet alleen ruim 400 muzikale bewerkingen gemaakt, maar ook talloze tekstuele vertalingen. En dan hoeft je je alleen nog maar te beperken tot Nederlandse vertalingen en bewerkingen. Toch heeft het van de andere kant ook interessante aspecten, dat er zoveel vertalingen bestaan. Naast de tijdgebonden gevoeligheden, valt er ook best iets terug te vinden van de meer of mindere bewogenheid van de dichter, die het oorspronkelijke gedicht bewerkte. Zie het verschil tussen de bewerking van pater Stokvis SJ - eind jaren '60 - en de bewerking van de Nederlandse tekst door H. van der Velden - eind jaren '90:

*Schreiende, in een naamloos lijden,
Stond de Moedermaagd bezijden
't Kruishout, waar haar Zoon aan hing.*
(Stokvis)

*De diepbedroefde Moeder
Stond wenend bij het kruis
Waaraan haar Zoon hing.*
(Van der Velden)

Behalve een rijkere woordkeus, vind ik de versie van Stokvis sterker, doordat hij het gehele gedicht in rijmvorm heeft gezet, zoals trouwens ook het originele gedicht die kent. Als je deze twee bewerkingen vergelijkt krijg ik het gevoel, dat Stokvis veel meer getroffen is door het lijden van Maria, dan Van der Velden. Die laatste blijft er kalm en nuchter onder. Hoewel, misschien heeft Van der Velden ook wel weer gelijk en moeten we het bij hem als een sterk punt meetellen, want je kunt ook constateren dat hij zich eigenlijk het meest aan de oorspronkelijke tekst houdt. Hij heeft het gedicht tamelijk letterlijk uit het Latijn vertaald.

Maria, een sterke vrouw

Die tekst van het eerste couplet is de enige aanhaling uit het evangelie; de rest is vrije interpretatie van de dichter. Maar die ene eerste zin mag er dan ook wel zijn! Ook componist Dvorak was er door gegrepen; als u ooit gaat luisteren naar zijn compositie, let er dan op hoe uitgebreid hij muzikaal met het eerste couplet is omgegaan. Alsof om te benadrukken hoe belangrijk hij het vindt om te beklemtonen dat Maria naast het kruis van haar Zoon stond.

De moeder staat bij het kruis. Deze vrouw zakt niet van ellende in elkaar, zoals het gebruikelijke beeld van vrouwen in dergelijke situaties. Nee, Maria staat. Geweldig toch! En dan die aanvullende woorden '*bezijden 't kruishout*'. Bezijden het kruishout.

Ze blijft niet angstig op grote afstand, om vandaar het geheel te kunnen volgen, nee, naast het kruis. Er vlak bij, want dan kan ze haar kind bij-staan. Houd ook dat volgende woord vast: het kruishout. Deze moeder staat niet aan het ziekbed van haar zoon, die helaas bijvoorbeeld door een ziekte te vroeg moet sterven, nee, ze staat naast haar Zoon, die op een mensonterende wijze wordt gedood, vermoord. Als u deze woorden rustig tot u laat doordringen, dan kunt u zich best voorstellen, dat de dichter het gedicht heeft geschreven, zoals het is geschreven. Dan begrijpt u ook dat zovele componisten deze woorden in muziek tot leven wilden brengen. Dat talloze kunstenaars beelden van Maria in Smarten hebben uitgebeeld.

Deze enkele en eenvoudige Bijbelwoorden geven een beeld van Maria, dat we eigenlijk zelden zien. Zij komt uit deze enkele woorden naar voren als een sterke vrouw, die zich door grote narigheid heen niet laat wegdrücken of daarvoor wegvlucht.

De leerlingen, de mannen, waren stuk voor stuk verdwenen, toen hun meester werd opgepakt, geselsd en gedood. De een verraadde Hem, de ander verloochende Hem. Alleen de vrouwen, waaronder Zijn Moeder, bleven bij het kruis, samen met die éne leerling, tot aan zijn dood.

Maria is helemaal niet alleen die zachteardige en lieve vrouw, zoals verreweg de meeste afbeeldingen haar present trachten te stellen. Zo'n standvastige vrouw is de patrones van onze congregatie: Broeders van Maria, Moeder van Smarten.

Th. Blokland c.s.d.